

ність характеризується домінуючим значенням інформації, що надходить через рецептори зору, аудіальна – слуху, кінестетична – м'язів і т.п.

Під час спілкування людина повідомляє про свою ведучу модальність рухами очей, словами попередниками та жестами. Для кінестиків характерна жестикуляція на рівні стегон, тазу, нахил голови в право. Аудіаліст скупо жестикулює на рівні грудей, та схиляє голову вліво. Жестикуляція візуаліста проходить на рівні обличчя, дещо вище чи дещо нижче.

При приєднанні до рухів більш важливим виступає рівень рухів, а не самі рухи. Віддзеркалення рівня усвідомлюється допитуваним менше ніж віддзеркалення жесту.

Знання про прояви цих модальностей надає слідчому ряд можливостей: краще розуміння допитуваного, ефективного, з точки зору лінгвістики, порядку побудови запитань, усуває підсвідому напругу допитуваного про відсутність розуміння та дозволяє оперативно вносити необхідні корекції в хід слідчої дії.

3. Приєднання до рухів очей та слів попередників – техніка застосування цього методу полягає в визначенні модальності внутрішнього досвіду допитуваного, перехід в цю модальність та встановлення уявлення згоди сторін, підсвідомого «розуміння» співбесідника.

4. Підстройка до інтонації

5. Підстройка до ведучої репрезентаційної системи.

Детальне вивчення та оволодіння навичками застосування психотехнік нейро-лінгвістичного програмування дозволить майбутнім працівникам ОВС встановлювати комунікативний контакт під час поведіння вербальних слідчих дій, уникати конфліктних ситуацій, провадити слідчі дії з найменшими витратами часу.

Список літератури:

1. Еникеев М.И. Основы общей и юридической психологии: Учебник для вузов. М., 1996.

*В.В. Задорожній, канд. філос. наук,
Б.П. Кривцун*

ЧИ ГОТОВИЙ НАШ ПРАВООХОРОНЕЦЬ ДО ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ ?

Комплексна програма вдосконалення роботи з кадрами та підвищення авторитету міліції на 1999-2000 рр. передбачає підвищення ефективності роботи і поліпшення взаємодії всіх гілок влади, у тому числі органів внутрішніх справ. Серед передумов подальшого нарощування зусиль у боротьбі зі злочинністю однією з головних є підвищення авторитету ОВС. На вирішення цієї проблеми спрямовуються заходи по забезпеченню системи МВС України висококваліфікованими кадрами, які володіють професійними знаннями, загальною культурою.

Втілення зазначених якостей повинно стати мірою становлення людей до міліції, підвищити авторитет та довіру громадян до діяльності міліції. Тому кадрове забезпечення ОВС потребує докорінного покращення і в закладі освіти системи МВС значне місце. На наш погляд, існують ряд проблем в системі підготовки кадрів для органів внутрішніх справ, в зв'язку з чим

Комплексна програма пропонує введення додаткових дисциплін, в тому числі «Конфліктологія», «Суїцидологія» та ряд інших.

У комплексній програмі також звернено велику увагу щодо виявлення сімей працівників міліції, в яких склалися конфліктні відносини, підтримці нормальних сімейних стосунків. А чи підготовлений наш правоохоронець до сімейного життя? Чому в академії поліції США серед багатьох спецкурсів читається «Сімейні проблеми офіцера поліції»? Чому б нам не звернути увагу на цю проблему?

Відомо, що проблеми у сфері інтимних стосунків чоловіка й жінки завжди були предметом розгляду не лише діячів літератури й мистецтва. Вони привертають увагу соціологів, психологів, філософів, правознавців, педагогів, лікарів. Кохання, шлюб, взаємини між чоловіком та дружиною потребують відповідних знань та вмінь. Будь-який індивід має впевненість, що сімейні та інтимні стосунки між чоловіком і жінкою не становлять проблеми. Кожне молоде подружжя звичайно сподівається, що всі недоречності сімейного життя з часом минуться. Та одного інстинкту продовження роду й життєвого досвіду часто замало, щоб створити міцну сім'ю, досягти гармонії в інтимному житті.

Отже, існує певний характер неоднозначності у знаннях про сім'ю, про закони її функціонування, методологію подолання конфліктних ситуацій, шляхи виходу зі стану депресії на ґрунті сімейно-побутових негараздів. Весь досвід сімейного життя – це, як правило, особистий емпіричний досвід, в якому багато помилок, невдач, розчарувань, і часом бажання покінчити з життям, яке інколи розглядається як засіб виходу з психічного стану приреченості, самотності, непотрібності.

Звичайно, в загальній кризовій ситуації наявна тенденція щодо руйнування сім'ї. За даними соціологічних досліджень, в Україні розривається понад 41% шлюбів. До стану напруженості в сім'ї призводять матеріальні нестатки й труднощі в організації домашнього господарства, проблеми взаєморозуміння з батьками та родичами, проблеми виховання дітей, труднощі сімейного спілкування, зловживання алкоголем, ревності, сексуальна дисгармонія та зрада.

У працівників міліції всі вищезазначені чинники супроводжуються цілою низкою суто професійних додаткових причин, які посилюють перебіг конфліктних ситуацій, погіршують морально-психологічний клімат у сім'ї. Згідно зі статистикою МВС України у 1997 р. покінчили життя самогубством 57 співробітників ОВС. Серед причин перше місце займають сімейно-побутові конфлікти (68,7%). Це практичний результат недбалого ставлення до знань у галузі сімейних взаємин. В Академії поліції США належне місце займає спецкурс «Сімейні проблеми офіцера поліції». Потрібно запозичити цей досвід. Непри тому наші курсанти із задоволенням і зацікавленістю сприймають інформацію про проблеми розвитку сім'ї, але обмеженість у часі (наприклад, у курсі «Професійна етика») не дозволяє детально зупинитися на складних проблемах сімейного життя. Ми даємо нашим випускникам професійні знання, але побутові проблеми можуть стати неподоланними. Працівники міліції вирішують професійні завдання в екстремальних ситуаціях, але мають проблеми в екстремальних обставинах сімейних стосунків.

Цю проблему можна було б вирішити через перерозподіл навчальних годин у курсах «Основи естетичної культури слідчого» (з 40 годин відвести 10) і

«Людознавство та основи спілкування юриста» (з 80 годин – 30) та створити дисципліну циклу вільного вибору «Сімейні проблеми працівника міліції» обсягом 40 годин, головним завданням якої була б теоретична підготовка наших курсантів до шлюбу.

Опитування показало, наприклад, що не всі курсанти розуміють різницю між закоханістю та коханням і тим, що лежить в їх основі. Створення щасливої сім'ї багато в чому залежить від мотиву укладання шлюбу. За даними соціологічних досліджень на основі любові закладається в середньому 40% шлюбів (опитані чоловіки) і близько 50% (жінки). Серед інших мотивів – прагнення створити сім'ю, бажання мати дітей, стимульовані шлюби (за наполяганням батьків), з матеріальних міркувань.

Не менш важливим під час укладання шлюбу і створення сім'ї є ставлення батьків до цього факту. Близько 40% батьків схвалюють шлюб, більше 45% – надають дітям можливість самостійного вибору, а близько 15% – не схвалюють. Які ж мотиви є причиною відмови? Серед них – національні відмінності, відмінності у соціальному стані, у рівні освіти, негативне ставлення батьків до раннього одруження.

Після укладання шлюбу молода сім'я повинна сформувати три вартісних чинники, які стануть основою щасливого подружнього життя – адаптацію, інтимність і автономію. Адаптація в сім'ї – це результат сумісної та гармонійної взаємодії в духовному, психологічному, сексуальному, інформаційному, родинному, культурному та побутовому планах. Інтимність передбачає симпатію, вдячність та еротичну привабливість, автономність – розвиток особистості в процесі роботи, кар'єри, громадської діяльності та творчості. Формування останнього чинника є однією із складних проблем молодого подружжя. Молода жінка повинна усвідомити, що вийшла заміж за працівника міліції, робота якого має свою специфіку (обмаль вільного часу, ризик, психологічна та фізична напруга тощо).

Молоде подружжя потрібно підготувати до того, що сімейні взаємини періодично, але закономірно передбачають низку стадій. Перша – це глибока й пристрасна закоханість, безроздільна увага. Існує таке поняття, як динамічна межа кохання (дошлюбні стосунки та перші місяці, інколи роки, сімейного життя). Далі настає стадія деякого охолодження стосунків з періодичним виявом позитивних емоцій, ніжності та кохання.

Відбувається процес подальшого охолодження емоційності, може виникнути так зване емоційне розлучення з появою почуття відчуженості, байдужості й навіть втрати кохання, роздратування. Часом емоційне розлучення може призвести до фізичного розлучення, коли подружні інтимні стосунки обмежені, а емоційна напруженість зростає. Зростає й ступінь роздратованості (як правило, у чоловіків). У них частіше з'являється почуття непотрібності, безвиході, що істотно може впливати і на службові стосунки, на якість роботи. Необхідне втручання професіонала-психолога, щоб не розвивались негативні емоції.

Якщо такої допомоги немає, то може розпочатись стадія «відкритого бою», коли залучається вся родина, що призводить зрештою до екстремальних ситуацій.

Курсантам необхідно знати типологію конфліктних ситуацій, що найчастіше зустрічаються, зумовлених екстремальними обставинами

Таким чином, мова йде про те, щоб частково теоретично підготувати курсантів до такої важливої події в житті, як укладання шлюбу. в загальному плані висвітлити найбільш типові сімейні проблеми та засоби їх вирішення. що у подальшому може мати позитивний вплив на характер службової діяльності, а часом навіть на фізичну форму та здоров'я правоохоронця.

В.Л. Лапшина, канд. соціол. наук

СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ САМОРЕАЛИЗАЦИИ ЖЕНЩИН-СОТРУДНИКОВ ОВД

Реалии сегодняшнего дня свидетельствуют об активном включении женщин в деятельность силовых структур. Этот процесс хотя и закономерен и носит общесоциальный характер, но при этом порождает целый ряд проблем, в том числе и социально-психологического содержания.

На наш взгляд, наиболее серьезными и слабо изученными из них являются проблемы профессиональной мотивации и профессиональной самореализации женщин, избравших профессии, ранее считавшиеся сугубо мужскими. Прежде всего это относится к женщинам – сотрудникам ОВД.

Анализ профессиональной мотивации службы в ОВД, предложенный В.Л. Васильевым, содержит следующую ее типологию:

- адекватный тип;
- ситуативный тип;
- конформистский тип;
- компенсаторный тип;
- криминальный тип.

Социологические исследования в этой области свидетельствуют об относительном увеличении в последнее время носителей компенсаторного и криминального типов профессиональной мотивации, что, в принципе, может считаться следствием криминализации нашего общества в целом. Однако следует отметить, что такие исследования в абсолютном большинстве ориентированы на мужской электорат. Комплексного же изучения профессиональной мотивации женщин-сотрудников ОВД в научной и специальной литературе нам встретить не удалось, поэтому данные, приведенные ниже, могут считаться ориентировочными и нуждаются в более глубоком анализе.

Пилотажное исследование, проведенное среди 83 женщин-сотрудников ОВД и курсанток Университета внутренних дел (г. Харьков), показало, что из факторов, определяющих их профессиональную мотивацию, основное значение имеют: возможность гарантированной занятости и служебного роста (47,0%) и реальная перспектива устройства личной жизни (28,9%), т.е. более 3/4 респондентов, по сути, представляют ситуативный тип профессиональной мотивации. Однако при этом абсолютное большинство (89,2%) считают значимой для себя задачу профессиональной самореализации. Несмотря на некоторую противоречивость ситуации (ситуативному типу мотивации не характерен высокий уровень социально-профессиональной активности), представляется необходимым определить, какие социально-психологические проблемы возникают перед женщинами-сотрудниками ОВД при решении данной задачи.

Профессиональная самореализация может рассматриваться как максимальное использование в профессиональной деятельности интеллектуального, творческого и физического потенциала личности с адекватным статус-